

kan blive misforstaaet, at Ens. Udtalelser og Afstemninger kunne blive mistydede, at jeg ikke i mindste Maade vil udsætte mig for, at det skulde blive Tilfældet her. Paa den anden Side har det at stemme for Dagsordenen for mig det Uheldige, at man derved affkræver en Discussion om Lovforslaget i dets Heelhed, som jeg ganske vist troer, ikke vil føre til noget Resultat, men som jeg dog veed, at en stor Deel af Landsthingets Medlemmer vilde sætte Pritis paa. Der har jo allerede flere Gange været rettet Anker imod Fleertallet i Udvalget, fordi det ikke er gaaet ind paa en Realitetsbehandling af Lovforslaget ved at stille Uendringsforslag, dertil, som maatte kunne gjøre det antageligt for Fleertallet. Denne Anke forekommer mig at være i højeste Grad uberettiget, thi det forekommer mig, at for at fyldestgjøre denne Fordring, for at man skulde søge at forbedre Lovforslaget gennem Uendringsforslag, maatte man for det Første have en stærk Overbeviisning om, at Almuevellet nu virkelig krævede en saadan Lov, en Overbeviisning, som jeg ikke har, og man maatte jo dernæst kunne gaae ind paa eller godkjende selve Grundlaget for Lovforslaget. Men jeg har ikke een, men flere Gange udtalt, at netop Grundlaget for Lovforslaget er i mine Tanker en Anerkendelse af Fæsternes eller, om man hellere vil, af Statens Medetendomsret, og paa dette Grundlag kan jeg aldrig gaae ind; og tager man dette Grundlag ud af Lovforslaget, bliver i mine Tanker Intet tilbage, idetmindste Intet, som de Mænd eller de Familier, hvis Interesser man vistnok nærmest har havt for Die ved Lovforslaget, paa nogen Maade kunne være tjente med. Jeg troer altsaa ikke, at Behreidelsen for, at Fleertallet ikke har søgt at forbedre Lovforslaget gennem Uendringsforslag, er besøiet. At opstille et heelt nyt Forslag kunde dog umulig være Udvalgets Fleertals Opgave, og det saa meget mindre, som jo dog Alle ere enige om, forekommer det mig, at et saadant Lovforslag, et Lovforslag, der skal gribe saa dybt ind i Eieendomsforhold, maatte udgaae fra Regjeringen, naar det skulde endelig fremmes.

Naar man ikke længer føler sig fyldestgjort ved Frivillighedens Bei eller rettere ved Resultaterne af, at Overgangen fra Fæste til

Selveiendom overlades ganske til Frivilligheden, og naar man nogenfinde skulde komme til det Punkt, at Fleertallet erkjendte, at Almuevellet krævede, at Lovgivningsmagten greb dybt ind for at ordne Forholdet paa Godserne, saa forekommer det mig, at der er tre Veie at gaae. Den ene er den at fremtvinge Fæstegodssets Overgang til Selveiendom gennem en Afsløsningslov. Det er en Bei, som man jo allerede i lang Tid har forsøgt at gaae og paa forskjellig Maade, men uden at den hidtil har ført til noget Resultat, og Grunden dertil synes mig meget forklarlig. Det forekommer mig at være en næsten uløselig Opgave at tilveiebringe en Tvangsafsløsningslov, som fyldestgjør den strenge Retfærdigheds Krav, og som de Mænd, de Familier, som nærmest ere interesserede i Lovforslaget, kunne være tjente med. Og hvorfor? Netop fordi det traditionelle Billighedskrav, som den ærede 1ste Landsthingsmand for 1ste Kreds (Madvig) erindrede mig om endnu bestod i Virkeligheden bestaaer, fordi det i Virkeligheden endnu den Dag idag stadig, idetmindste paa overveiende Fleertal af Godserne, fyldestgøres, fordi der ikke alene ved nye Vortfæstninger og Vortforpagtninger, men ogsaa ved Salg tages et ganske særligt Hensyn til de Familier, som for Tiden sidde ved Gaardene, tages Hensyn til deres Vilkaar, deres Evne til at købe, idet man søger at beholde de Familier i Gaardene, som allerede gennem flere Generationer have siddet i dem, og det meget hyppigt med ikke ubetydelige Oproffelser fra Eierenes Side. Det forekommer mig imidlertid at være en Selvfølge, at netop Fyldestgjørelsen af dette traditionelle Billighedskrav nødvendigviis vil forvinde i samme Dieblit, som Lovgivningsmagten griber stærkt ind i Forholdet, i samme Dieblit, som Lovgivningsmagten lægger Tvang paa Eieren til at sælge, vil ogsaa dette Billighedshensyn forvinde. Billighedshensynets Omsætning eller rettere Sædvanens, som det ærede Mindretal har henvænt det, Omsætning til Lovtvang anser jeg for uretfærdig, og omsættes den ikke til Lovtvang, ville selve Fæsterne ikke kunne bruge Loven. Jeg troer, at det er den simple og naturlige Forklaring af, hvorfor Forsøgene paa at løse Opgaven ad denne Bei gennem en Tvangsafsløsning